

PATRIMONI FAUNA // Jaume Ramot > TEXT I IL·LUSTRACIONS

El duc

El més mític dels rapinyaires nocturns –i un dels depredadors més temuts– nia en zones escarpades de les Gavarres i de l'Ardenya.

Des de ben antic, els rapinyaires nocturns no han deixat indiferent l'espècie humana. Durant molt temps han estat perseguits per un munt de calúmies populars. La seva nocturnitat, els seus desconeguts costums i, per què no dir-ho, les creences d'unes poblacions rurals educades durant molt de temps en les més fantàstiques històries de bruixeries i mals averanys, els ha conduït en alguns casos a situacions sovint molt preocupants. Considerats ocells de mala astrugància, han sofert durant massa temps un tracte immerescut. Quantes nits no hauran posat la banda sonora a les històries que els avis s'esforçaven a explicar, mentre un foc al terra de la cuina lluitava per mantenir calenta la canalla de la casa. Històries de fantasmes, la tramuntana xiulant per sota la finestra i, de lluny, el reclam del duc o el gamarús són un bon detonant per a la creativa imaginació d'un infant, criat en el cor de les feréstegues Gavarres de principis del segle passat.

L'espècie objecte d'estudi, el duc (*Bubo bubo*), és un dels rapinyaires nocturns més mítics de les nostres muntanyes. Molt gran, té unes 'orelles' que el fan inconfusible per a aquells que tenen la sort de veure'l. Obertes d'ales, les femelles –que normalment són més grans que els mascles– s'aproximen als dos metres. És per tant un dels depredadors

més temuts, ja que pot abatre quasi la totalitat dels ocells i la gran majoria de mamífers amb qui comparteix territori. Gràcies a un estudi, que hem realitzat durant deu anys, sobre rapinyaires nocturns al sector sud de les Gavarres i est de l'Ardenya (municipis de Santa Cristina d'Aro, Sant Feliu de Guíxols, Castell-Platja d'Aro i Calonge), comencem a tenir dades força interessants de la seva situació.

Sis parelles reproductores. L'estudi esmentat ha permès localitzar un total de sis parelles reproductores, que semblen tenir predilecció per les zones escarpades i pels aflo-

raments granítics, sense discriminar els pendents litorals que els ofereix el vessant Mediterrani de l'Ardenya. La densitat de parelles reproductores sembla estar més condicionada per la presència d'aquests accidents geogràfics que no per una competència directa entre les parelles.

Quant a la reproducció, hem observat que, més que zones inaccessibles, el duc cerca aquelles que ofereixen, d'una banda, una plataforma elevada i mínimament estable, amb una cobertura vegetal que faci ombra als polls i, de l'altra, els amagui en les seves llargues estones d'incubació i cria. Recordem, que els

Tres polls de duc, sorpresos a dins del niu.

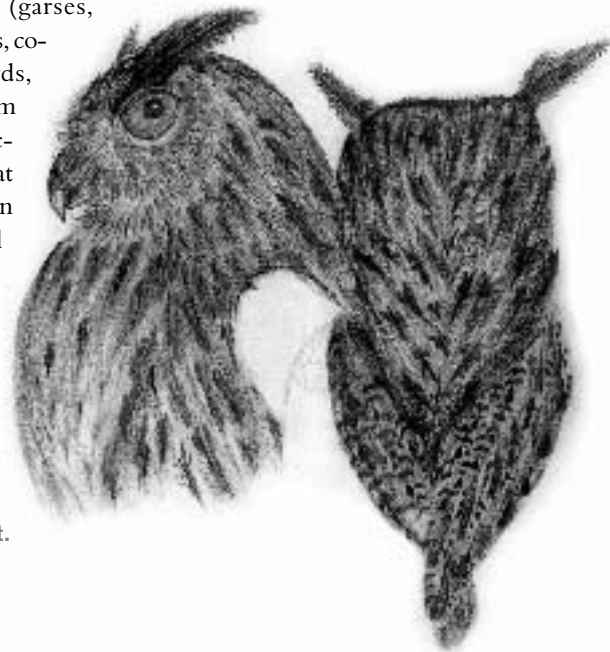
↳ Falses creences

ducs no construeixen cap niu: una petita cassoleta al terra els és suficient. Saber això darrer ens ha ajudat per aconseguir que en alguns casos ocupessin els nius artificials que els hem col·locat. La posta més freqüent és de dos ous, però n'hem trobat algunes de fins a tres polls. No hem observat mai cap cas de pèrdua de la posta o de polls. Només un cop, un dels ous s'havia foradat per motius desconeguts. Com a dada curiosa, podem citar que, a l'Ardenya, hi tenim probablement el niu de ducs de menys alçada: un poll esperava que els adults li portessin el menjar a no més de mig metre sobre el nivell del mar.

La seva alimentació, un cop analitzats els continguts de les egagròpiles –boles que vomiten amb les restes de pèl i ossos del que han capturat– i el material recollit a les zones de cria, és molt variada. El ventall de captures és molt interessant. Pel que fa a mamífers, sembla que la manca general de conills ha estat suplerta sobretot pels eriçons i les rates. Amb tot, les captures d'ocells són molt més variades: des de petits ocells boscats, passant per la majoria dels còrbids (garses, gaigs...) fins a tudons, coloms casolans, tords, merles, puputs... Com a captures més anecdòtiques, hem trobat un mussol comú, un gamarús, un mussol banyut, una arpe-lla, una becada i un gavià argentat.

Veiem com, per sort, la població de ducs està en

una situació millor del que pensàvem. De tota manera, no per això podem abaixar la guàrdia. Una sèrie de circumstàncies posen el duc en posició delicada en el cas que no prenguem mesures urgents. I és aquí on realment nosaltres podem actuar, ja que les activitats de muntanya que envaeixen més directament les seves zones de cria, el poden perjudicar. Els principals problemes als quals s'enfronta aquesta espècie són, en primer lloc, l'augment de les vies d'escalada i, en segon, la forta pressió urbanística. També la cacera, malgrat que les lleis ho penalitzen durament. Els focs forestals ens han mostrat com dues parelles de ducs han abandonat les seves zones de cria. Finalment, la massificació general dels boscos durant els caps de setmana i els traçats elèctrics són sovint un parany mortal per als grans rapinyaires. Tots aquests factors han fet que hàgim detectat nius abandonats o bé parelles foragitades cap a zones més segures. Només el respecte de tots i una gestió correcta faran que el duc segueixi essent el rei indiscutible de les fosques nits de les Gavarres i l'Ardenya ☛.

Apunt al natural d'un duc adult.

En començar aquests treballs sobre rapinyaires nocturns, una de les primeres coses que vaig fer va ser parlar amb la gent que antigament vivia a les zones més emboscades de les Gavarres i l'Ardenya. El resultat fou un reguitzell d'anècdotes ben curioses. A les òlibes, els atribuïen les desaparicions de l'oli de les llàntries de les esglésies. Els més vells asseguraven convençuts que era aquest ocell qui es bevia l'oli. També corria la veu que, quan el gamarús cantava a prop d'una casa, la mort d'algun dels que hi vivien estava pròxima. Per altra banda, i en el cas concret dels ducs, poques són les masies que no recorden la captura d'algun exemplar quan era enxampat caçant alguna gallina d'aquelles que, com arreu, corrien pels voltants. El més curiós, però, potser seria el cas d'un nen que, en anys de gana, vigilava un niu de ducs per arrebregar els conills i ocells que els adults portaven al niu. Sempre, però, amb la prudència de deixar un mínim de reserves als polls per no deixar-los morir de gana. En general, i com a conclusió, la saviesa popular en aquests casos ha jugat de sempre una mala passada als rapinyaires nocturns.

Han passat ja deu anys, des que vaig trobar una ploma d'un duc onejant en un bruc de l'Ardenya. Deu anys per aprendre que ocells com aquests són un indicador de la salut de les nostres muntanyes. La seva companyia m'ha fet entendre la complexitat de la interacció entre natura i home. El respecte a les altres espècies que conviuen amb nosaltres en aquest món regiran els nostres destins ☛.